

Penmail

Jaargang 9, nr. 2 – April 2014

Uitgave : Werkgroep Kinderhandschrift

Redactie: Dick Schermer (dick.schermer@upcmail.nl)

Gratis digitaal kwartaalblad met informatie over kinder- en jeugdhandschrift

Doel en doelgroep

Met deze Penmail willen we mensen met belangstelling voor het schrift van kinderen en jeugdigen regelmatig informeren.

We vermoeden dat er bij meerdere groepen behoefte bestaat aan regelmatige informatie op dit gebied: Stichting Schrijfpedagogische Hulpverlening (SPH), Vereniging van Leraren Schoonschrijven en Machineschrijven (VLSM), Nederlandse Orde van Grafologen (NOG), Landelijke Bond van Remedial Teachers (LBRT), Onderwijsadviesdiensten (schrijfspecialisten), schrijftherapeuten.

Afbakening

Penmail zal zich vooral richten op deze terreinen: Schrijfonderwijs, schrijfmethoden, schrijfmateriaal, schriftontwikkeling, schrijftests, verband tussen handschrift en persoonlijkheid, ofwel pedagogische grafologie.

Informatie op het gebied van krabbels, tekeningen en kalligrafie valt buiten onze doelstelling.

Presentatie

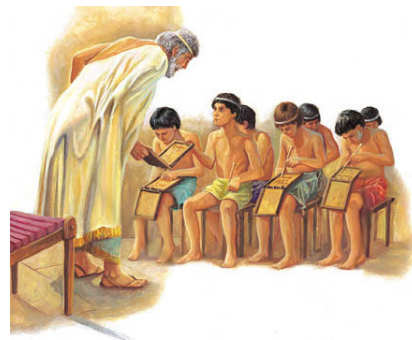
We stellen ons voor in Penmail enige afwisseling in de informatie aan te brengen. Nu eens zal er naar een uitgave worden verwezen. Dan weer is er een bespreking, of volgt de letterlijke weergave.

0 – 0 – 0 – 0 – 0

Schrijven is heel handig

In Praxisbulletin 7, maart 2014, staat deze bijdrage van Aartje Schoemaker en Dick Schermer. De 10 argumenten, die door het Platform Handschriftontwikkeling zijn opgesteld, worden hier praktisch benaderd. In 2008 zijn ze in Den Haag als petitie aangeboden, met als rijmend motto “Schrijven moet blijven!”:

1. Schrijven is bewegen (motorisch)
2. Schrijven gebeurt in je bovenkamer (neurologisch)
3. Schrijven heeft ruimte nodig (ruimtelijk oriënterend)
4. Schrijven drukt iets uit (psychologisch)
5. Schrijven legt contact met anderen (sociaal)
6. Schrijven is heel handig (praktisch)
7. Schrijven kan zó mooi zijn! (esthetisch)
8. Schrijven is zo oud als de mens (historisch)
9. Schrijven kan helpen (remediërend)
10. Schrijven helpt bij leren (versterkend)

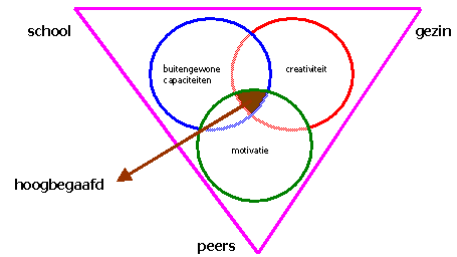
Romeinse kinderen leren schrijven (zie 8)

Elk argument is voorzien van korte informatie, een of meer aansluitende opdrachten voor de bovenbouw van de basisschool, met suggesties voor de nabespreking. Tot slot worden, per argument, enkele bronnen vermeld. De bijdrage staat ook op onze website (www.handschriftontwikkeling.nl).

Tekenen, schrijven & intelligentie

In het kader van haar opleiding tot ‘Begaafdheidsspecialist’ heeft Martineke Snijder-de Graaf een proefstuk geschreven (januari 2014). In de ondertitel wordt de hoofdvraag duidelijk: Hoe verloopt de

ontwikkeling van schrijven en tekenen en zijn er in het handschrift en tekeningen signalen van intelligentie te zien? In deze literatuurstudie komen aan de orde: Hoogbegaafdheid; Belang van tekenen; Belang van schrijven; Pedagogische betekenis van schrijfonderwijs; Verloop van het schrijfproces; Verbetering van het handschrift; Waarom het handschrift belangrijk is; Beoordelen van het teken- en schrijfniveau; Schrijven en het brein; Onderwijs en het handschrift.

Model van prof. Mönks

In haar Conclusie lezen we:

“Als de individuele ontwikkeling naast de ‘gemiddelde’ ontwikkeling gelegd en daarmee vergeleken wordt, dan kan er bepaald worden of het kind gemiddeld, achter- of juist voorloopt in de ontwikkeling. Ook blijkt dat intelligentie waarneembaar is uit het non-verbale spoor dat wordt nagelaten.” (t.a.p. 30)

Een samenvatting van het proefstuk (4 blz.) staat op de website van het Platform, en ook in bundel 44 van de serie “Over handschrift, schrijfopvoeding en schrijfonderwijs gesproken”.

Visiestuk “Handschriften en typen”

Binnen enkele maanden verschijnt dit visiestuk van het Platform Handschriftontwikkeling en zal op de website te lezen zijn. Het bestaat uit een principiële en een praktisch deel, gevolgd door bijlagen en bronverwijzing. De grote lijn ervan is als volgt:

Principiële (deel 1):

1. Wat maakt schrijven met de hand waardevol?
2. Wat maakt typen waardevol?
3. Wat is te zeggen over de verhouding tussen handschriften en typen?

Praktisch (deel 2):

4. Welke schrijfactiviteiten met de hand blijven waardevol in de basisschool?
5. Welke typeactiviteiten zijn waardevol in de basisschool?
6. Welke mogelijkheden zijn er voor handschriften op tablet in de basisschool? Schrijven op tablet

Bundel 43 “Over kinderhandschrift ...” is uit

In januari verscheen de 43^e bundel, met vooral vertaalde bijdragen, op het brede schrijfgebied. Met in totaal 23 artikelen, onder andere de volgende:

- * 21 Liefdesbriefjes zoals alleen kinderen die kunnen schrijven, Emma Mustich, 2014
- * Vijf redenen waarom schrijven helpt bij vroeg leren lezen, Dr. Richard Gentry & Steve Petra, 2013
- * Schrijven beïnvloedt denken, Conan Millner, 2013
- * Leren schrijven op tablet ongewenst, Sandra Donker & Tim, 2013
- * Vaderlandse geschiedenis van ons handschrift, Dick Schermer, 2013

Oud-president Jimmy Carter schrijft weer met de hand

In The Globe & Mail van 25 maart 2014 lezen we:

“... that U.S. intelligence monitoring has run out of control since the 9/11 terror attacks, and he now handwrites and mails sensitive letters to foreign and American leaders because he can’t trust his e-mail or telephone to be secure.

He had begun this practice well before National Security Agency contract worker Edward Snowden leaked a trove of documents last year.

“We’ve gone a long way down the road of violating Americans’ basic civil rights as far as privacy is concerned,” Mr. Carter told The Associated Press in an interview. - Associated Press

DS/01.04.14